

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 11.12.2006
KOM(2006) 780 v konečnom znení

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

VÝROČNÁ SPRÁVA PROGRAMU SAPARD za rok 2005

{SEK(2006) 1628}

1. Úvod

Európska únia začala v roku 2000 posilňovať svoju predvstupovú pomoc na rozvoj vidieka pre desať kandidátskych krajín východnej a strednej Európy prostredníctvom vytvorenia programu Sapard, špeciálneho prístupového programu na rozvoj poľnohospodárstva a vidieka. Pre jeho implementáciu sa zvolil osobitý prístup: vnútroštátne orgány v kandidátskych krajinách prevzali celú zodpovednosť prostredníctvom úplne „decentralizovaného riadenia“, čím sa umožnila realizácia programu Sapard. Jedným cieľom je implementácia početných rozvojových projektov malého rozsahu a druhým vytvorenie štruktúr, ktoré budú po prístupení schopné uplatňovať *acquis communautaire*. Podrobné informácie týkajúce sa implementácie a riadiacich systémov programu Sapard sú k dispozícii vo výročnej správe za rok 2000.

2. HLAVNÉ VÝSLEDKY IMPLEMENTÁCIE¹

Prijímateľským krajinám sa na zlepšenie ich vidieckeho a poľnohospodárskeho sektora prideliť od roku 2000 do roku 2005 celkovo 2 663,9 mil. EUR, z čoho 1 334,2 mil. EUR sa prideliť 8 novým členským štátom (NČŠ), oprávneným na podporu z programu Sapard² a 1 329,7 mil. EUR Bulharsku (BG) a Rumunsku (RO). Príjmom sa v tomto období skutočne vyplatilo 1 803,0 mil. EUR³, čo predstavuje 94,4 % všetkých použiteľných finančných prostriedkov na základe ročných finančných dohôd (AFA) na roky 2000 – 2003 pre NČŠ a 40,9 % AFA na roky 2000 – 2005 pre BG a RO.

Európska komisia (EK) v roku 2005 prideliť BG a RO 250,3 mil. EUR a celkovo vyplatila 811,9 mil. EUR všetkým prijímateľským krajinám, z ktorých 557,5 mil. EUR sa prideliť novým členským štátom a 254,4 mil. EUR BG a RO. Platby realizované v roku 2005 predstavujú 82 % platieb vykonaných v období rokov 2000 – 2004. To naznačuje podstatný nárast využívania finančných prostriedkov EÚ a to je spôsobené predovšetkým skutočnosťou, že všetky nové členské štáty s výnimkou LV a HU dosiahli prah 95 %, kedy sa kompenzačné platby EK zastavia až do vyplatenia konečného zostatku. LV (94,6 %) a HU (91,3 %) boli k nemu blízko.

Nové členské štáty v roku 2005 naďalej vyplácali finančné prostriedky na zmluvy uzavreté v rámci programu Sapard. Na konci roku 2005 iba CZ oficiálne zastavila čerpanie z programu Sapard a predložila žiadosť o vyplatenie zostatku tak, aby sa tento program mohol ukončiť v roku 2006.

Vo všetkých nových členských štátoch sumy pridelené príjmom značne presiahli 100 % prostriedkov vyčlenených na základe programu Sapard. Predložilo sa viac ako 34 000 projektov, čo predstavuje 1 492 mil. EUR príspevku Spoločenstva.

V dôsledku toho mohli nové členské štáty začať rýchlo implementovať povstupové programy rozvoja vidieka.

¹ Pozri prílohu A.

² Česká republika (CZ), Estónsko (EE), Maďarsko (HU), Lotyšsko (LV), Litva (LT), Poľsko (PL), Slovensko (SK), Slovinsko (SI).

³ Zálohové a kompenzačné platby.

Celková výška verejných finančných prostriedkov vynaložených v rámci programu Sapard bola na konci roku 2005 2 334,9 mil. EUR⁴. Veľký podiel investícií realizovaných v rámci programu Sapard sú ziskové investície, podporované z verejných zdrojov až do výšky 50 %. Celkový priamy vplyv podpory na základe programu Sapard (celkové oprávnené náklady) predstavuje celkovo 4 287,1 mil. EUR v investíciách a poskytnutých službách. V dôsledku toho každé 1 EUR poskytnuté Spoločenstvom v rámci programu Sapard prinieslo celkové investície vo výške 2,4 EUR.

3. HODNOTENIE DOSIAHNUTIA CIEĽOV⁵

Teraz, keď sa implementácia programu Sapard blíži v nových členských štátoch ku koncu, je možné zhodnotiť celkový vplyv programov jednotlivých krajín.

Správa sa zameriava na výsledky implementácie v porovnaní s cieľmi programu Sapard. Hodnotí sa v nej stav implementácie investičných opatrení pre poľnohospodárske podniky a potravinársky priemysel, ktoré prispievajú predovšetkým k dosiahnutiu noriem EÚ. Hodnotia sa v nej aj dve ďalšie investičné opatrenia pre diverzifikáciu hospodárskych činností a vidieckej infraštruktúry, ktoré prispievajú najmä k trvalo udržateľnému hospodárskemu rozvoju a tvorbe pracovných príležitostí vo vidieckych oblastiach. Tieto opatrenia predstavujú 93 % celkových prostriedkov pridelených v rámci programu Sapard⁶.

Horizontálne hodnotenie založené na všetkých indikátoroch stanovených v programoch Sapard sa vykoná v rámci *ex-post* hodnotenia programov 8 nových členských štátov.

Pokiaľ ide o BG a RO, táto správa sa zameria na pokrok dosiahnutý počas roku 2005.

3.1 Nové členské štáty

Už do konca roku 2004 sa všetkým ôsmim NČŠ podarilo uzatvoriť zmluvy na všetky finančné prostriedky EÚ, ktoré im boli pridelené, ako aj vypracovať celý rad projektov oprávnených na financovanie v rámci povstupových programov.

Investície do poľnohospodárskych podnikov a potravinárskeho priemyslu, ktoré sú najdôležitejšími sektormi z hľadiska prijatia noriem *acquis*, predstavujú 53 % celkových prostriedkov v rámci programu Sapard pridelených novým členským štátom, z ktorých 24 % bolo vynaložených na investície do poľnohospodárskych podnikov a 29 % do potravinárskeho priemyslu.

Podiel živočíšnej výroby a výrobkov dosiahol v rámci opatrenia investícií do poľnohospodárskych podnikov 41 % celkovej sumy, na ktorú boli uzatvorené zmluvy v ôsmich nových členských štátoch. Investície v sektoroch vína, ovocia a zeleniny vo veľkom rozsahu súvisia s prijatím noriem *acquis*. Tieto sektory predstavujú približne 10 % celkových investícií v rámci tohto opatrenia.

Investície v sektore poľnohospodárskych plodín predstavujú 17 %. Hoci je v niektorých krajinách sektor poľnohospodárskych plodín v celkovej poľnohospodárskej výrobe dôležitý, pomerne vysoká úroveň investícií v sektore poľnohospodárskych plodín je do určitej miery výsledkom hospodárskych ťažkostí v nákladnej živočíšnej výrobe a sektoroch výrobkov, ktoré

⁴ Vrátane vnútroštátneho spolufinancovania a platieb nových členských štátov nad strop 95 %.

⁵ Prílohy B a C obsahujú horizontálny prehľad.

⁶ Príloha C.1.

okrem nedostatku úverov pre vidiecke podniky, vedú k nižšiemu príjmu v sektoroch hospodárskych zvierat a následne k vyššiemu podielu podpory pre sektor poľnohospodárskych plodín. To bol príklad 3 pobaltských krajín, v ktorých podiel investícií v sektore poľnohospodárskych plodín predstavoval 45 % v LV, 47 % v LT a 70 % v EE.

Pokiaľ ide o spracovanie a odbyt potravín, investície v sektore mäsa a sektore mlieka a mliečnych výrobkov, dvoch najdôležitejších sektoroch z hľadiska prispôsobenia sa k normám *acquis*, dosiahli 52 % a 21 %. Z monitorovacích údajov vyplýva, že investície týkajúce sa dosiahnutia noriem *acquis* predstavujú najväčší podiel na investíciách. Napríklad v PL, najväčšom príjemcovi pomoci z programu Sapard, investície zamerané na prispôsobenie sa sanitárnym a veterinárnym normám EÚ predstavujú približne 87 % celkových investícií v sektore mäsa a 72 % investícií v mliekarenskom sektore⁷.

V niektorých krajinách boli okrem toho značné investície v prvej fáze spracovania, zlepšujúce kontroly kvality a prevedenia. Napríklad v CZ investície v oblasti zlepšenia štruktúr na kontrolu kvality v spracovateľských závodoch dosiahli 23 mil. EUR, z ktorých 99 % sa použilo na zavedenie systémov HACCP v mliekarenských a mäso spracujúcich prevádzkach.

Z týchto výsledkov vyplýva, že investície v rámci týchto dvoch opatrení prispeli k dosiahnutiu cieľov programu Sapard.

Investície do vidieckej infraštruktúry a diverzifikácie hospodárskych činností predstavujú 40 % celkových prostriedkov pridelených NČS v rámci programu Sapard, z ktorých 31 % bolo pridelených na investície do vidieckej infraštruktúry a 9 % na investície do diverzifikácie hospodárskych činností.

Investície do vidieckej infraštruktúry sa sústredili na investície do odpadového hospodárstva (39 %), zásobovania vodou (19 %) a na miestne prístupové cesty (35 %). Pomerne vysoká úroveň investícií do vidieckej infraštruktúry je najmä dôsledkom ich vysokej úrovne v PL (47 %), kým ostatné nové členské štáty vyčlenili na toto opatrenie podstatne nižšie sumy.

Pokiaľ ide o diverzifikáciu hospodárskych činností vo vidieckych oblastiach, hlavnou investičnou oblasťou bol vidiecky cestovný ruch (27 %), kým investície do rozvoja základných služieb predstavujú 11 % prostriedkov pridelených na toto opatrenie v nových členských štátoch.

Investície v rámci týchto dvoch opatrení prispeli k zlepšeniu základnej infraštruktúry a k podpore trvalo udržateľného rozvoja hospodárskych činností vo vidieckych oblastiach.

3.2 Bulharsko⁸

EÚ v roku 2005 pridela BG 75,1 mil. EUR v rámci ročnej finančnej dohody (RFD) na rok 2005. Tým sa celková výška finančných prostriedkov EÚ pridelených BG v rámci RFD na roky 2000 – 2005 zvýšila na 362,3 mil. EUR. EK zároveň vyplatila BG 67,2 mil. EUR a kumulované platby EÚ za roky 2000 – 2005 dosiahli k 31. 12. 2005 158,2 mil. EUR (43 % dostupných finančných prostriedkov EÚ).

⁷ Výročná správa o implementácii v PL v roku 2005.

⁸ Príloha C.3.9 obsahuje prehľad rozdelenia finančných prostriedkov z programu Sapard na opatrenia pre BG.

K tomu istému dňu schválila agentúra Sapard 1 921 projektov v rámci všetkých opatrení (s výnimkou agroenvironmentálnych opatrení a opatrení na zavlažovanie), ktoré predstavujú 286,5 mil. EUR príspevku EÚ (79 % RFD na roky 2000 – 2005). Po dočasnom zmrazení projektov schválených v rámci takzvaného „časovo obmedzeného postupu“ sa však v roku 2005 schválilo iba 1 721 projektov, ktoré predstavujú 251,8 mil. EUR príspevku EÚ (70 % pridelenia finančných prostriedkov EÚ na roky 2000 – 2005)⁹. Uplatnenie tohto postupu agentúrou značne oneskorilo implementáciu programu.

V roku 2005 sa z dôvodu vyčerpania finančných prostriedkov v rámci RFD na roky 2000 – 2004 a pomerne neskorého schválenia RFD na rok 2005 schválilo iba 12 projektov. V dôsledku toho sa výzva na predkladanie žiadostí odložila pri všetkých opatreniach s výnimkou opatrení „odborné vzdelávanie“, „vytváranie skupín výrobcov“, „lesné hospodárstvo, zalesňovanie“ a „technická pomoc“, na ktoré zostali k dispozícii obmedzené finančné prostriedky.

Do konca roku 2005 sa ukončilo 1 378 projektov, čo zodpovedá 72 % projektov schválených k tomuto dátumu, z ktorých 536 sa ukončilo v roku 2005. Príspevok EK formou vyplatených dotácií bol 159,1 mil. EUR, čo predstavuje 54 % zo sumy vyčlenenej v rámci RFD na roky 2000 – 2004.

Opatrenia s najvyšším pridelením finančných prostriedkov, sú „investície do poľnohospodárskych podnikov“ a „spracovanie a odbyt“, na ktoré sa vyčlenilo 32 % a 34 % použiteľných finančných prostriedkov. Opatrenie „investície do poľnohospodárskych podnikov“, v rámci ktorého sa schválilo až 81 % finančných prostriedkov na 1 324 projektov, bolo najúspešnejším opatrením; z týchto projektov sa 998 ukončilo (391 v roku 2005). V rámci druhého najpopulárnejšieho opatrenia „spracovanie a odbyt“ sa schválilo 238 opatrení (55 v roku 2005), na ktoré sa vynaložilo 59 % všetkých dostupných finančných prostriedkov. V rámci opatrenia „investície do poľnohospodárskych podnikov“ zostáva podiel sektorov poľnohospodárskych plodín, ovocia a zeleniny stále veľmi vysoký (77 %), čo je do určitej miery opodstatnené značnou potrebou racionalizácie a mechanizácie, čiastočne v dôsledku hospodárskych ťažkostí v sektoroch hospodárskych zvierat a slabých úverových služieb pre vidiecke podniky. V rámci opatrenia „spracovanie a odbyt“ predstavoval podiel investícií do spracovania a predaja mäsa, rýb, mlieka a mliečnych výrobkov 53 % všetkých schválených projektov.

Úroveň uzatvárania zmlúv v rámci opatrenia „diverzifikácia hospodárskych činností“ sa tiež zvýšila, schválilo sa 291 projektov, na ktoré sa vynaložilo 50 % sumy vyčlenenej na celé programovacie obdobie. Ukončilo sa 190 projektov (88 v roku 2005). Najdôležitejšie činnosti v rámci tohto opatrenia sa týkajú investícií do vidieckeho cestovného ruchu (43 %) a investícií v oblasti stavebného drevárstva, tesárstva a biopalív (33 %).

Pokiaľ ide o opatrenia „vidiecka infraštruktúra“ a „obnova dedín“, úroveň uzatvárania zmlúv dosiahla 60 % a 50 % sumy vyčlenenej na obdobie rokov 2000 – 2005, do konca roku 2005 sa v rámci týchto opatrení ukončilo 17 a 30 projektov. V rámci opatrenia „vidiecka infraštruktúra“ sa 83 % finančných prostriedkov použilo na výstavbu ciest.

⁹ „Časovo obmedzený postup“, pri uplatnení ktorého sa projekty predbežne schválili pred vykonaním záverečnej kontroly oprávnenosti s cieľom urýchliť implementáciu, uplatňovala agentúra Sapard od júla 2004. Preukázalo sa však, že postup je neregulárny na vnútroštátnej úrovni i úrovni EÚ. Implementácia programu Sapard sa preto oneskorila v dôsledku dočasného pozastavenia projektov až do prijatia konečného rozhodnutia o súlade tohto postupu.

3.3 Rumunsko¹⁰

V roku 2005 EÚ pridela RO 175,2 mil. EUR na základe RFD na rok 2005. Tým sa celková výška finančných prostriedkov EÚ pridelených RO v rámci RFD na roky 2000 – 2005 zvýšila na 967,4 mil. EUR. V roku 2005 EK vyplatila RO 187,2 mil. EUR a kumulované platby EÚ za obdobie rokov 2000 – 2005 dosiahli k 31. 12. 2005 385,4 mil. EUR (39,8 % finančných prostriedkov EÚ).

Do konca roku 2005 agentúra Sapard schválila 1 928 projektov, čo predstavuje 534,8 mil. EUR finančných prostriedkov EÚ (55 % prostriedkov pridelených z programu Sapard na roky 2000 – 2005). Vzhľadom na to, že EK, aby zabránila zrušeniu finančných prostriedkov, by mala Rumunsku do konca roku 2006 vyplatiť 792,2 mil. EUR¹¹ a do konca roku 2005 sa vyplatilo iba 385,4 mil. EUR, Rumunsko riskuje stratu podstatnej časti finančných prostriedkov EÚ, ak sa implementácia v roku 2006 podstatne nezrýchli.

Program Sapard sa začal implementovať iba v polovici roku 2002 a čelil závažným ťažkostiam spojeným najmä s nedostatkom administratívnych kapacít a úverov pre poľnohospodárske alebo vidiecke podniky. Zápaly, ktoré postihli RO v roku 2005, okrem toho bránili vykonávaniu programu.

Vzhľadom na rozsah škôd (odhadovaný na 1,6 mld. EUR a 3,4 % HDP roku 2003), ktoré postihli takmer všetky kraje v období apríl – september 2005, EK súhlasila s prerozdelením podstatnej časti finančných prostriedkov na opatrenie „vidiecka infraštruktúra“ na obnovu postihnutých oblastí. Okrem toho súhlasila s použitím príslušných ustanovení viacročnej finančnej dohody (VFD), na základe ktorých možno v prípade prírodných katastrof pri niektorých opatreniach uplatniť vyššiu mieru spolufinancovania EÚ (85 % namiesto 75 %) a vyššiu mieru verejnej pomoci (75 % namiesto 50 % pre súkromných príjemcov). Vytvorilo sa aj nové podopatrenie pre investície na zabránenie vzniku záplav.

Program vo všeobecnosti charakterizuje silný dôraz kladený na obnovu vidieckej infraštruktúry, zatiaľ čo sa opatrenia týkajúce *acquis* spustili iba nedávno s cieľom čerpať finančné prostriedky vo väčšom rozsahu. Jeden z hlavných cieľov programu, pomôcť RO splniť požiadavky podľa *acquis* EÚ, sa preto ešte nedosiahol.

Najväčšia časť finančných prostriedkov EÚ sa pridela na opatrenie „vidiecka infraštruktúra“. V roku 2005 sa však neuzavreli žiadne nové zmluvy na projekty, lebo úroveň uzatvárania zmlúv dosiahla 100 % finančných prostriedkov už v roku 2004 (49 % na cesty, 35 % na zariadenia na pitnú vodu, 16 % na kanalizačné systémy). Opatrenie „vidiecka infraštruktúra“ bolo predmetom tvrdení o nízkej kvalite projektov a nezrovnalostiach pri výberových konaniach. RO vynaložilo úsilie na posilnenie kontrol implementácie, preto doteraz žiadna z údajných nezrovnalostí neviedla k finančným úpravám. Mnohé dokončené projekty boli navyše poškodené počas záplav v roku 2005.

¹⁰ Príloha C.3.10 obsahuje prehľad rozdelenia finančných prostriedkov z programu Sapard na opatrenia pre RO.

¹¹ Lehota na zrušenie finančných prostriedkov sa na základe nariadenia (ES) č. 1052/2006 z 11. júla 2006 (Ú. v. EÚ L 183, 12.7.2006, s. 3) predĺžila o jeden rok v prípade RFD na roky 2004 a 2005.

Opatrenie spojené s *acquis* EÚ „spracovanie a odbyt“, na ktoré sa prideliť druhá najväčšia časť finančných prostriedkov, čelí vážnym problémom s ich čerpaním. Úroveň uzatvárania zmlúv dosiahla iba 54 % dostupných finančných prostriedkov v období rokov 2000 – 2005. Zo sumy pridelených na túto oblasť dostal sektor mäsových výrobkov 52 % a mliekarenský sektor 19 %.

Tretím najvýznamnejším opatrením sú „investície do poľnohospodárskych podnikov“. Uzavretie zmlúv v rámci tohto opatrenia však dosiahlo iba 28 % použiteľných finančných prostriedkov (59 % v prípade poľnohospodárskych plodín, 20 % v prípade mlieka a 12 % v prípade mäsa). S blížiacim sa pristúpením sa pozornosť kladie na posilnenie implementácie v sektoroch hospodárskych zvierat.

Úroveň uzatvárania zmlúv v rámci opatrenia „diverzifikácia hospodárskych činností“ dosiahla do konca roku 2005 iba 23 % finančných prostriedkov pridelených na roky 2000 – 2005, z ktorých 86 % sa týka vidieckeho cestovného ruchu.

4. IMPLEMENTÁCIA A RIADENIE PROGRAMU

4.1 Monitorovanie implementácie programu

Počas roku 2005 EK naďalej úzko spolupracovala s príjemcami pri využívaní monitorovacích a hodnotiacich systémov. Okrem prebiehajúceho monitorovania sa v roku 2005 uskutočnilo 14 stretnutí monitorovacích výborov, ktoré sa zamerali na modifikácie programov. V roku 2005 sa prijalo 11 rozhodnutí EK, ktorými sa menia a dopĺňajú programy Sapard 9 krajín (všetkých s výnimkou PL), z ktorých 8 bolo prijatých pre nové členské štáty a 3 pre BG a RO (príloha D).

V prípade nových členských štátov, ktoré zastavili uzatváranie zmlúv na projekty v roku 2004, sa zmeny a doplnenia týkali najmä prípravy vyplatenia zostatku.

Hlavným cieľom zmien a doplnení prijatých pre Bulharsko a Rumunsko bolo lepšie zameranie programov na pristúpenie a zlepšenie absorpčnej kapacity. Okrem toho sa schválila zmena a doplnenie programu, ktorá umožňuje uplatňovanie osobitných ustanovení so zreteľom na prírodné katastrofy a prerozdelenie finančných prostriedkov na obnovu infraštruktúry postihnutej záplavami v RO.

4.2 Aktualizácia strednodobého hodnotenia

Podľa VFD by sa strednodobé hodnotenia mali aktualizovať vždy, keď je to primerané. Na základe toho sa rozhodlo o vykonaní takýchto aktualizácií v prípade BG a RO do 31. 12. 2005. Keďže žiadna z týchto krajín nepredložila hodnotenie do uvedenej lehoty, EK prehodnotí správy počas roku 2006.

4.3 Možnosti úveru pre vidiecke podniky

V rámci finančného nástroja programu PHARE pre malé a stredné podniky sa spájajú zdroje Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBOR), Rozvojovej banky Rady Európy spolu s Kreditanstalt für Wiederaufbau (RBRE/KFW) s grantmi PHARE s cieľom motivovať finančných sprostredkovateľov v kandidátskych krajinách, aby

- rozšírili svoju ponuku financovania pre MSP, vrátane poľnohospodárskych a vidieckych podnikov,

- zlepšili svoju schopnosť hodnotiť a monitorovať súvisiace riziká a
- riadili svoje vystavenie sa riziku.

Podpoložka pre oblasť vidieka (Rural Sub Window – RSW) sa zameriava na posilnenie kapacity finančného sektoru s cieľom zvýšiť poľnohospodárom a vidieckym podnikom prístup k financiám.

Do konca roku 2005 EBOR podpísala v rámci RSW 6 projektov s finančnými sprostredkovateľmi v BG, PL, SK, SI a CZ v celkovej výške úverových liniek 47 mil. EUR a 6,6 mil. EUR vo forme stimulov EÚ. CEB/KfW podpísala 2 projekty s finančnými sprostredkovateľmi v SK (5 mil. EUR) a RO (30 mil. EUR) a celkovej výške 3,5 mil. EUR vo forme stimulov EÚ.

4.4 Chorvátsko

EK prijala chorvátsky program 8. 2. 2006. Na rok 2006 vyčlenila 25 mil. EUR a stanovila 3 priority, ktoré sa majú implementovať prostredníctvom 4 opatrení: 20 % finančných prostriedkov EÚ sa prideli na „investície do poľnohospodárskych podnikov“, 39 % na zlepšenie „spracovania a odbytu poľnohospodárskych a rybárskych výrobkov“ a ďalších 40 % sa vyčlení na zlepšenie „vidieckej infraštruktúry“, zvyšné 1 % sa má použiť na technickú pomoc.

Chorvátska VFD bola prijatá 6. 12. 2005 a podpísaná 29. 12. 2005. Vo VFD sa stanovujú pravidlá Spoločenstva pre riadenie a kontrolu programu Sapard.

Keďže za riadenie programu Sapard je plne zodpovedná príslušná krajina, Chorvátsko musí zriadiť a akreditovať agentúru Sapard, ktorej EK následne prideli riadenie pomoci.

5. ČINNOSTI SÚVISIACE S PRIDELENÍM RIADENIA, AUDITMI A KONTROLAMI

5.1 Aktualizácia pridelenia riadenia finančnej pomoci a monitorovacie misie¹²

V roku 2005 sa vykonala iba jedna misia zameraná na kontrolu pridelenia riadenia v RO, ktorá sa vzťahovala na 4 opatrenia. V roku 2005 EK nevydala rozhodnutie, lebo rumunské orgány mali zmeniť a doplniť a ukončiť niektoré postupy programu Sapard, aby splnili požiadavky stanovené vo VFD.

V kandidátskych krajinách, v Chorvátsku (HR) a Turecku (TK) sa okrem toho vykonali viaceré misie zamerané na zistenie faktov. V prípade Chorvátska bolo cieľom sledovať pokrok, ktorý Národný fond a agentúra Sapard dosiahli pri akreditácii, v prípade Turecka bolo cieľom začať akreditačný proces v rámci nového nástroja predvstupovej pomoci (IPA), ktorý bude k dispozícii od januára 2007, a poskytnúť rady a informácie o príslušných úlohách a zodpovednostiach.

¹² Pozri prílohu E.

5.2 Rozhodnutie o uzavretí účtov

Rozhodnutím EK K(2005) 3656 z 30. septembra 2005 sa uzavreli ročné účty za rok 2004 pre 10 krajín (CZ, EE, HU, LV, LT, PL, SK, SI, BG a RO).

Rozhodnutie EK z 28. septembra 2004 sa nevzťahovalo na ročné účty za finančný rok 2003 v prípade BG, RO a PL. V roku 2005 sa preto vykonali dve misie zamerané na certifikačný audit v RO a PL a BG bolo požiadané o dodatočné informácie. Rozhodnutia EK týkajúce sa týchto 3 krajín sa prijímú počas roku 2006.

5.3 Rozhodnutie o zhode zúčtovaných účtov

Audítorský prieskum v oblasti zhody, ktorý začal v septembri 2003, pokračoval v rokoch 2004 a 2005. V roku 2005 sa vykonalo 5 misií na zistenie zhody. V CZ, HU, LT a PL sa vykonali audity zamerané na implementáciu opravných opatrení s cieľom zohľadniť odporúčania navrhnuté počas prvých prieskumov vykonaných v rokoch 2003 a 2004. V RO sa vykonala druhý audit zameraný na výdavky deklarované v roku 2005 a vykonanie celkovej verifikácie postupov implementovaných pre nové opatrenie.

Počas týchto auditov sa preskúmali vybrané vzorky platobných spisov a u niektorých konečných prijímateľov sa vykonala kontrola na mieste. Zistené nedostatky sa nahlásili príslušným orgánom. Uplatnenie možných finančných úprav na príslušné výdavky sa prehodnotí na konci postupov uzavretia účtov spojených so súčasným prieskumom podľa VFD.

Rozhodnutie o zhode zúčtovaných účtov K(2005) 3702 sa prijalo 6. 10. 2005 s výnimkou financovania niektorých výdavkov Spoločenstva, ktoré vznikli v BG v rámci programu Sapard, z dôvodu neprijateľných konfliktov záujmov medzi príjemcami a ich konzultantmi pri dvoch projektoch a v jednom prípade z dôvodu nesúladu s pravidlami verejných súťaží pre súkromné subjekty stanovenými v právnych predpisoch Spoločenstva a VFD.

5.4 Činnosť Dvora audítorov (EDA)

EDA v rámci prehlásenia o vierohodnosti (DAS) pre rok 2004 prekontroloval ako EK spracúva výročné správy o implementácii programu Sapard, pričom sa zamerával na dokumentáciu Európska komisia týkajúcu sa analýzy správ a dodržiavania lehôt stanovených vo VFD. Útvary EK zohľadnili predložené pripomienky náležitým spôsobom.

EDA okrem toho vykonala v rámci svojej výročnej správy za rok 2004 audity v HU a SI. Útvary EK prešetrili tieto správy, ako aj odpovede členských štátov, a zaoberali sa niektorými otázkami, ktoré vyplynuli z vnútroštátnych auditov v obidvoch krajinách. EK sa na základe tohto preskúmania domnieva, že neexistuje dôkaz o všeobecne rozšírených chybách alebo systémových nedostatkoch.

EDA vo svojich záveroch za finančný rok 2004 uvádza, že v prípade predvstupových fondov vo všeobecnosti existovali na úrovni implementačných organizácií v kandidátskych krajinách riziká rôzneho stupňa. EDA uviedol, že konkrétne v prípade programu Sapard boli zistené určité nedostatky, ale s menším finančným vplyvom. Celkovo skonštatoval, že v prípade programu Sapard sú „systémy vrátane kľúčových koncepcií, postupov dobre zdokumentované a že systémy, ako sú opísané a akreditované, v praxi dobre fungovali... Na základe

vykonaného auditu dvor zopakoval stanovisko, že dozorné a kontrolné systémy programu Sapard v praxi vo všeobecnosti fungovali.“

5.5 Informácie o nezrovnalostiach

V roku 2005 bola pozornosť úradu OLAF upriamená na 151 nových prípadov nezrovnalostí: 87 v RO, 21 v HU, 19 v PL, 9 v BG, 4 v LV, po 3 v EE a SI, po 2 v LT a CZ a 1 v SK. Počet prípadov nahlásených z nových členských štátov zjavne klesá, zatiaľ čo väčšina nových prípadov, ktoré sa dostali do pozornosti úradu OLAF, pochádzala z prístupujúcich krajín, v ktorých sa výdavky z programu Sapard zvýšili. Niektoré krajiny, najmä RO, oznámili nezrovnalosti v čiastkach pod 4 000 EUR, v dôsledku čoho je počet nezrovnalostí, ktoré tieto krajiny oznámili, pomerne vysoký.

Väčšina oznámených nezrovnalostí vznikla z dôvodu nesprávneho uplatnenia pravidiel verejného obstarávania, nezrovnalostí v účtovníctve, neoprávnenosti niektorých výdavkov a falšovaných dokumentov. Neprimeraný počet personálu, nedostatočné vyškolenie a dôležitosť rotácie, ako aj požiadavka, aby sa finančné prostriedky z programu Sapard prideliť pred ukončením lehoty súvisiacej s prístupom, sa považujú za rizikové faktory.

6. BUDÚCI VÝVOJ

6.1 Nástroj predvstupovej pomoci (IPA)

EK v roku 2005 pripravila právny základ na kontrolu reformy politík vonkajšej pomoci navrhnutých vo finančnom výhlade na roky 2007 – 2013¹³, ktorý viedol k vypracovaniu nového nástroja IPA, ktorý nahrádza 5 predchádzajúcich nástrojov PHARE, ISPA, Sapard, CARDS a predvstupovú pomoc pre Turecko. Vypracovali sa vykonávacie pravidlá pre IPA vrátane komponentu tohto nástroja pre rozvoj vidieka (IPARD) a začali sa prípravné práce na implementáciu IPARD v príslušných kandidátskych krajinách (HR, TK, Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko).

6.2 Chorvátsko

Prípravné práce na komponente IPARD, ktorý sa bude uplatňovať od roku 2007, sa v roku 2005 urýchlili.

Program IPARD sa bude zakladať na programe Sapard. Bude obsahovať dodatočné opatrenia, ako sú „rozvoj a diverzifikácia vidieckych hospodárskych činností“, „spôsoby poľnohospodárskej výroby navrhnuté na ochranu životného prostredia a zachovanie krajiny“ a „opatrenia iniciatívy Leader“. Chorvátsko predpokladá, že počas roku 2006, podá Komisii na schválenie plán IRARD.

6.3 Turecko

Turecké orgány počas troch prípravných misií v Ankare, ktoré sa uskutočnili v apríli, júli a decembri 2005, potvrdili svoj zámer čo najskôr, najneskôr v prvej polovici roku 2008, začať v Turecku implementovať program IPARD, pričom EK poskytla poradenstvo pri základných opatreniach, ktoré sa majú prijať.

¹³ KOM(2004) 101.

Podrobná sektorová analýza vrátane nezávislej expertízy sa bude požadovať v prípade všetkých sektorov zapojených do programov IPARD. FAO, na žiadosť tureckých orgánov, začala na jeseň roku 2005 pripravovať štúdiu mliekarenského sektora, ktorá sa má ukončiť v roku 2006.

So zreteľom na úvery pre vidiecke podniky EK zdôraznila význam dobre fungujúcich finančných fondov pre čerpanie finančných prostriedkov IPARD.

6.4 Spolupráca s medzinárodnými organizáciami

V posledných rokoch EK v zvýšenej miere spolupracovala s medzinárodnými finančnými inštitúciami (MFI) v oblasti predvstupovej pomoci na rozvoj vidieka. Výsledkom toho je lepšie porozumenie fungovania programov Sapard a IPARD a možných oblastí spolupráce medzi MFI a útvarmi EK v tejto oblasti.

V Chorvátsku sa začala úzka koordinácia a spolupráca so Svetovou bankou (SB) hneď po tom, ako mu EÚ pridela štát kandidátskej krajiny. Svetová banka vytvorila pre HR finančný nástroj určený na financovanie v oblasti poľnohospodárskeho *acquis* (Agricultural *Acquis* Cohesion Facility) (25,5 mil. EUR) na vybudovanie kapacít na chorvátskom ministerstve poľnohospodárstva, vrátane podpory na zriadenie agentúry Sapard/IPARD a prípravu opatrení Sapard/IPARD.

V Turecku Svetová banka podporuje v rámci projektu na implementáciu poľnohospodárskej reformy (ARIP) opatrenia typu IPARD.

S cieľom lepšie koordinovať príslušné činnosti pre rozvoj vidieka bola EK v úzkom kontakte aj s inými medzinárodnými darcovskými organizáciami, ako sú UNDP a USAID. EK je okrem toho členom skupiny East-Agri, ktorá predstavuje sieť poľnohospodárskych a agropodnikateľských inštitúcií, ktoré pôsobia v strednej a východnej Európe pod záštitou FAO.